

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до деяких
законодавчих актів щодо спрощення досудового розслідування
окремих категорій кримінальних правопорушень»

1. Обґрунтування необхідності прийняття законопроекту

Завданнями кримінального судочинства є правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також швидке і повне розслідування кримінальних правопорушень, викриття винних та забезпечення правильного застосування Закону з тим, щоб кожний, хто вчинив кримінальне правопорушення, був притягнутий до відповідальності і жоден невинний не був покараний.

На сьогодні Кримінальний кодекс України містить приблизно 780 складів злочинів, із яких близько 200 (що становить чверть) за кваліфікацією є злочинами невеликої тяжкості.

При цьому на сьогодні в загальній кількості розслідуваних злочинів тяжкі та особливо тяжкі складають четверту частину, а злочини невеликої тяжкості або середньої тяжкості, такі як некваліфіковані крадіжки, шахрайства (частини 1 статей 185, 190 КК України) та легкі тілесні ушкодження (стаття 125 КК України), становлять майже 50 % від усіх розслідуваних.

Це призводить до затягування розслідування тяжких та особливо тяжких злочинів, а також необґрунтованої тяганини при розслідуванні злочинів невеликої тяжкості.

Розроблення законопроекту викликано необхідністю законодавчого врегулювання застосування положень нового Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) стосовно особливостей досудового розслідування кримінальних проступків та їх судового розгляду.

На даний час такого закону немає.

Уведення в дію норм КПК України, які стосуються кримінальних проступків, пунктом 1 Прикінцевих положень КПК України поставлено в пряму залежність від прийняття відповідного закону про кримінальні проступки.

З огляду на викладене пропонується запровадити спрощений порядок досудового розслідування у формі дізнання всіх кримінальних правопорушень невеликої тяжкості, що, безумовно, сприятиме зменшенню навантаження на органи досудового слідства.

Всього пропонується 126 складів кримінальних проступків.

Запровадження спрощеного порядку розслідування проступків дозволить забезпечити швидке розслідування кримінальних

правопорушень невеликої тяжкості, а також надасть можливість зосередити діяльність слідчих апаратів на розслідуванні тяжких та особливо тяжких злочинів.

Ураховуючи, що в Україні смертність унаслідок дорожньо-транспортних пригод - одна із найбільших у Європі та постійно зростає, пропонується посилити відповідальність за керування транспортними засобами в стані алкогольного сп'яніння шляхом переведення її в кримінальну площину.

Також варто зазначити, що відповідно до Постанови Верховної Ради України від 18.01.2018 року №2271-VIII проекти законів України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (реєстр. № 7279), поданий народними депутатами України Кожем'якіним А.А., Паламарчуком М.П., Геращенком А.Ю. та іншими народними депутатами України та альтернативний до нього проект Закону України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень» (реєстр. № 7279-1), були направлені до Комітету з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності на повторне перше читання.

Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності на своєму засіданні розглянув доопрацьований за участі фахівців органів Національної поліції України, Генеральної прокуратури України та авторів вищезазначеного альтернативного законопроекту, проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень». Доопрацьований законопроект має чітку концепцію визначення кримінальних проступків, процедуру їх розслідування та враховує концептуальні положення проектів законів України про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень (реєстр. № 7279) та про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень (реєстр. № 7279-1).

2. Цілі і завдання прийняття законопроекту

Завданням проекту є визначення на законодавчому рівні поняття кримінального проступку, його складових, а також пов'язаних із його вчиненням кримінально-правових наслідків, а також посилення відповідальності за керування транспортними засобами в стані алкогольного сп'яніння.

3. Загальна характеристика та основні положення законопроекту

Запровадження інституту кримінальних проступків пропонується здійснити шляхом унесення змін до чинного Кримінального кодексу України.

Це пояснюється тим, що:

- кримінальний проступок є різновидом кримінального правопорушення, за вчинення якого передбачено кримінальну відповідальність. Згідно з вимогою частини третьої статті 3 КК України тільки цим Кодексом визначається злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки.

Закони України про кримінальну відповідальність, прийняті після набрання чинності цим Кодексом, включаються до нього після набрання ними чинності (частина друга статті 3 КК України);

- аналогічний підхід обрано й законодавцями інших держав, у яких є поділ на злочини і кримінальні проступки (Кримінальний кодекс ФРН 1998 року, Кримінальний кодекс Естонії 2003 року, Кримінальний кодекс Латвії 1998 року, Кримінальний кодекс Швейцарії, Кримінальний кодекс Угорщини, Туреччини та інші).

Для введення кримінального проступку в площину кримінального права пропонується:

1) закріплене в статті 11 КК визначення злочину трансформувати у визначення «кримінального правопорушення» єдиного як для злочинів, так і для проступків – «суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення»;

2) у статті 12 КК установити види кримінальних правопорушень (поділ кримінальні проступки та злочини) та надати їм визначення.

При цьому склади кримінальних проступків запропоновано утворити за рахунок злочинів невеликої тяжкості. З цією метою в градації злочинів вилучити поняття злочин невеликої тяжкості, наділивши його ознаками кримінальні проступки.

Такий підхід вбачається цілком логічним саме з огляду на існуючу значно меншу ступінь суспільної небезпеки злочинів невеликої тяжкості порівняно із злочинами середньої тяжкості, тяжкими та особливо тяжкими.

Переведення злочинів невеликої тяжкості в категорію проступків забезпечить класифікацію кримінальних правопорушень за принципом врахування ступеня суспільної небезпеки – від найменшого, яким характеризуватиметься проступок, до найбільш небезпечного, яким за новою класифікацією вважатимуться злочини нетяжкі, тяжкі і особливо тяжкі.

Решта змін, запропонованих до КК України, стосується певних особливостей, пов'язаних з інститутом кримінальних проступків, – закріплення вимог про те, що:

- готування до кримінального проступку не тягне за собою кримінальної відповідальності;
- особи, засуджені за вчинення кримінального проступку, після відбуття покарання визнаються такими, що не мають судимості.

Перехідними положеннями проекту обумовлюється:

відтермінування набрання чинності законом для розв'язання процедурних питань з метою започаткування інституту дізнання;

необхідний алгоритм дій для слідчого, прокурора та суду у зв'язку з запровадженням інституту кримінальних проступків (процедуру передачі кримінальних проваджень від слідчих дізнавачам, дії прокурора та суду при підготовці, отриманні, прийнятті до провадження обвинувальних актів тощо).

4. Стан нормативно-правової бази в даній сфері правового регулювання

Основними нормативно-правовими актами в даній сфері правового регулювання є Конституція України, Кодекс про адміністративні правопорушення, Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Прийняття запропонованого проекту Закону України не потребуватиме додаткових витрат з Державного бюджету України.

6. Прогноз соціально-економічних, правових та інших наслідків прийняття законопроекту

Практичне застосування інституту кримінальних проступків сприятиме забезпеченню швидкого розслідування кримінальних правопорушень невеликої тяжкості та зменшенню навантаження на слідчих органів досудового розслідування, оскільки:

відповідно до частини третьої статті 38 КПК їх повноваження при досудовому розслідуванні кримінальних проступків зможуть здійснювати співробітники інших підрозділів, зокрема органів Національної поліції, органів безпеки, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового законодавства;

розслідування проступків провадитиметься у формі дізнання із відповідним спрощенням процедури, включаючи скорочені строки (не можуть перевищувати місяця з дня повідомлення про підозру), спрощений порядок судового розгляду (за певних умов) тощо.

Прийняття проекту як закону активізує подальшу реалізацію положень Кримінального процесуального кодексу України на практиці.

Посилення відповідальності за керування транспортними засобами в стані алкогольного сп'яніння сприятиме зменшенню кількості дорожньо-транспортних пригод.

Народні депутати України

А. Кожем'якін
М. Паламарчук
В. Соляр
Д. Шенцев
В. Развадовський